

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA

Tydlidýn ti to rozvede

aneb rozvod očima dítěte

Karolína Kalousová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Ilustrace grafika

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA

TYDLIDÝN TI TO ROZVEDE

aneb rozvod očima dítěte

Karolína Kalousová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Karolína KALOUSOVÁ**
Osobní číslo: **D20B0078P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Ilustrace Grafika**
Téma práce: **AUTORSKÁ KNIHA**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Zásady pro vypracování:

- Min. 40 stran, kombinace způsobů tisků
- Rozměry: 28x22 cm, 3 exempláře
- Tvůrčí záměr: Vytvoření autorské knihy na mnou zvolené téma.
- Způsob realizace: Propojení digitálních a klasických grafických technik.
- Předpokládaný charakter výstupu: Kompletně řešená kniha, vytištěna ve třech exemplářích.
- Rozsah průvodní zprávy: 3 normostrany

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

GOMBRICH, E. H. Příběh umění. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-143-0, 80-204-0685-9.
PIJOAN, José. Dějiny umění: Díl 9. Vyd. 2. Praha: Odeon, 1986. ISBN 09/0301-501-86.
PIJOAN, José. Dějiny umění: Díl 10 [Euromedia Group, 2000]. Vyd. 4., v Knižním klubu 1. Praha: Euro-media Group – Knižní klub, 2000. ISBN 80-242-0218-210.
VÁCHAL, Josef. Krvavý román: studie kulturně a literárně historická. 3. vyd. Praha: Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4.
AUGUSTIN, L. H. Jiří Trnka. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5.
ŠALAMOUN, Jiří, ROUS, Jan, ed. Jiří Šalamoun aneb představitelné pohledy na svět. Ilustroval Lubos DRTINA. Praha: Baobab, 2015. ISBN 978-80-7515-009-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. akad. mal. Mikoláš Axmann**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

podpis autora

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi. Za jeho trpělivost a za upřímnou kritiku, jež se stala mými směrnicemi a někdy i svodidly, která mě nenechala sjet z cesty, a která mi přesto stále nechávala prostor se rozhodnout, jakým směrem se dám.

Obsah

Úvod	1
1. Tématicizace.....	2
1. 1. Autorská kniha.....	2
1. 2. Obsah knihy	3
1. 3. Rozvod.....	4
1. 3. 1. Statistika rodinné struktury v České republice	4
1. 3. 2. Diferenciace rodin.....	5
1. 3. 3. Reakce dětí na rozvod.....	5
2. Kniha	7
2. 1 Adresát knihy.....	7
2. 1. 1. Mladší školní věk – teoretická část.....	7
2. 1. 2. Mladší školní věk – praktické část.....	8
3. Zpracovávání knihy.....	9
3. 1. Vazba	9
3. 2. Ilustrace.....	9
3. 3. Barva.....	10
4. Doprovodná práce	11
Závěr.....	12
Resumé.....	13
Zdroje	14
Přílohy.....	16

Úvod

Autorská kniha je unikátním dílem, které dává autorovi do rukou otěže, a s nimi i moc a plnou kontrolu, nad tím, kam její vývoj bude směřovat. Toto neohraničené pole možností mě vedlo ke zvolení Autorské knihy jako tématu mé bakalářské práce. Už od samého začátku jsem věděla, že výsledný výtvar bude určen pro dětské oči, ruce a mysl. V důsledku toho se dětská ilustrace stala hlavním opěrným bodem této práce. Druhý pilíř, tedy téma knihy, je již mnohem více niternější. Jedná se o námět rozvodu rodičů, prostřednictvím kterého propůjčuji knize alespoň malou část mne. Promítám zde fragmenty mých vzpomínek, pocitů ale i dětské naivnosti, která mi zkreslila svět, během rozvodu mých rodičů.

1. Tématizace

1. 1. Autorská kniha

Jak již téma mé bakalářské práce napovídá, jejím hlavním předmětem je autorská kniha. Toto svébytné médium je charakterizováno principy, kdy obsah i forma jsou determinovány jedním autorem. Umožňuje autorovi vyjádřit svou myšlenku slovem, obrazem, tvarem či svým materiálem.

V českém prostředí se tento pojem poprvé objevil v roce 1982, kdy ho Jiří Valoch zavedl jako ekvivalent k anglickému termínu Artist's book ve svém referátu *Básně-objekty, knihy-objekty, vazby-objekty*. To však neznamená, že do této doby se u nás takovýto výtvarný projev neobjevil. Už na konci 19. století vydal Arnošt Procházka tenký sešitek veršů *Prostibolo duše*. Tvůrčí počín, který vystupoval proti akademismu a experimentoval, jak s textem, tak i s formátem. Za svou neohroženost si ale vysloužil ostrou kritiku. („*Procházka není ani mentem básník, ani mentem člověk tvůrčí.*“¹)

V oblasti české autorské knihy nelze opomenout postavu Josefa Váchala, autora díla *Krvavý román*. Malíře, grafika, spisovatele, myslitele a filozofa, který všechny tyto své přednosti sjednotil ve svých dílech, která si sám psal, ilustroval, tiskl, vázal a prodával až v nákladu 25 exemplářů. Možná proto se za nejvýznamnější část jeho umělecké činnosti považuje tvorba knihy jako uměleckého artefaktu.² Na jeho tvorbu později v 60. letech navázal proud experimentální poezie v čele s Jiřím Kolářem, Ladislavem Novákem, nebo již zmíněným Jiřím Valochem.

Definice pojmu Autorská kniha není ve světě jednotná. A tak tedy nemůžeme ani žádat o hranice, které by vymezovaly, co je autorská kniha a co už není. Livre d'artiste, pojem označující autorskou knihu ve Francii a Belgii, zahrnuje knihy (multipty), jejichž celé pojetí sice zkonstruoval jediný umělec, ale už se neúčastnil procesu „fyzické výroby“. Jelikož československé prostředí v době, kdy se ve Francii rozvíjel tento trend sériovosti knih nedisponovalo nakladatelstvím, které by se věnovalo vydávání autorských knih, došlo k rozšíření tohoto termínu i na knihy, vydávané jako unikáty – knihy vyhotovené v jednom exempláři. Tyto umělecké artefakty by však frankofonní společnost označila spíše jako knihy-objekty.³

Potřebu experimentovat skrze autorskou knihu nalezneme i u dětských ilustrátorů. Anebo spíše právě u nich. Mezi ně je na místě zařadit například Petra Síse či Květu Pacovskou, jejíž knihy často pracují s prostorem skrze jejich zpracování. Ať už se jedná o leporelo, či pop-up.

1. 2. Obsah knihy

Knih je vystavěna na smyšleném příběhu plyšového přítele Tydlidýna, který si spokojeně žil v rodině své nejlepší kamarádky Helenky Zelenkové. Hlavním motivem je přátelství dítěte a jeho plyšové hračky. Přátelství, které ale rozdělí neznámá skutečnost. Tato událost vede k tomu, že se jednoho dne Tydlidýnova kamarádka nevrátí zpět domů za svým plyšovým přítelem. Tento čtenáři neobjasněný motiv se stává hlavním hybatelem příběhu a bude také jeho vrcholem. Plyšová hračka se tak vydává na dobrodružství, při kterém se snaží nalézt svou kamarádku. Tato ztracenost může být v očích čtenáře viděna pouze jako motiv příběhu, který uvádí děj do pohybu. Přesto zprvu prvoplánová myšlenka se brzy stala metaforou k pocitům odcizení, nejistoty, zmatení či ztracenosti sebe sama, kterou spousta dětí, jejichž rodina si prochází rozvodem zažívá.

Záchranná expedice je zároveň obohacena o poznání, kdy se Tydlidýn dozvídá, že na světě není jen jedna správná struktura rodiny. Plyšová hračka, která dosud věřila, že rodina znamená jen maminka a tatínek se nyní setkává s dětmi, jejichž rodiče žijí v registrovaném partnerství. S dětmi, které vychovává jen jeden rodič či s holčičkou, která pochází z adoptivní rodiny. I když je Tydlidýnovo pátrání zprvu neúspěšné dochází k rozuzlení, které objasňuje čtenáři, proč se jeho kamarádka nevrátila domů. Důvodem se stal rozvod jejich rodičů a následná střídavá péče. Nechávám již na samotném čtenáři, zda má potřebu označit konec za šťastný či nešťastný. Z mého pohledu bych ho zařadila mezi příběhy s pravdivým koncem.

Ve vyprávění jsem čtoucímu zanechala několik skrytých vodítek, které mu mají napovědět, z jakého důvodu došlo k odloučení hlavní plyšové hračky od malé holčičky. Jednou z takových nápověd může být spor rodičů přirovnaný k indiánským hrám, ilustrace s množstvím krabic signalizující stěhování či zřejmé pop kulturní prvky odkazující na rozvod.

1. 3. Rozvod

Latinsky *divortium*, rozluka neboli po našem rozvod. Jedná se o jednu z možností zániku manželství. Právní rozvod manželského svazku, ačkoli se zdá být pouze formálním aktem, má nejen značný dopad na majetkové poměry ale hlavně na sociální vazby, včetně fungování rodiny a výchovy dětí. Ty často jen s údivem a zmateností hledí na situaci, ve které se ocitly.

1. 3. 1. Statistika rodinné struktury v České republice

Neustále se navyšující míra rozvodovosti, která se aktuálně pohybuje v České republice kolem 39,7 %, je nevysychajícím tématem pro masová média, jež nám tak rády tento patologický jev připomínají. Často se dnes setkáváme s názory převážně starších generací, které hlásají, že dříve tolik rozvodů nebylo a že to vše jsou komfortní výdobytky dnešní doby a společnosti, která je neschopna řešit problémy. Ovšem tento názor by se dal považovat za velmi krátkozraký a simplifikovaný, jelikož je důležité brát v potaz sociálně historický kontext dané doby.⁴ Je jisté, že nelze popřít fakt, že rozvodovost v době První republiky byla razantně nižší. To bylo však ovlivněno právní složitostí tohoto aktu a vlivem společenského smýšlení, které považovalo rozvod za osobní selhání a vysluhovalo si opovržení ze strany nejen širší veřejnosti, ale také užší části rodiny. Nepřehlédnutelný je i podíl věřících v té době, s čímž úzce souvisí i vliv církve.

Během 50. let se však z právního hlediska stále nejednalo o pouhou formalitu a zažádání o ukončení manželství bylo možné jen skrze žalobu, což se promítlo v míře rozvodovosti pouhým nepatrným navýšením. Sedmdesátá a osmdesátá léta sebou přinášela stále pokrokovější novelizace zákonů a společně s nimi i zjednodušení celého rozvodového procesu.⁵ I přesto, že během devadesátých let došlo k novelizaci zákona č. 91 / 1998 sb., jejíž hlavní prioritou bylo ztížit rozvod manželství s malými dětmi, překračovala míra rozvodovosti 35 % a již nikdy neklesla.

Je tedy nasnadě podotknout, že frekvence rozvodovosti odráží rozvolňování zákonných možností pro ukončení manželství. Můžeme se tedy pouze ptát, zda pokud by společnost v minulém století disponovala stejnými zákonnými možnostmi, tak jestli by byla četnost rozvodů stejně vysoká jako je tomu v dnešní době.⁶

Aktuálně podle výsledků sčítání lidu v roce 2021 bylo ukončeno rozvodem 21 107 manželství. Přičemž v třech pětinach ukončených manželství bylo nezletilé dítě. Rozvod rodičů tedy v roce 2021 ovlivnil 12 854 dětí. (viz. Příloha č. 1)⁷

Jednou z osob veřejného výtvarného prostoru, která se zabývá stejnou problematikou je Kateřina Šedá, která ve svém díle *Mami, dívej se na mě*, rozebírá vliv rozvodu na její život a život její dcery.

1. 3. 2. Diferenciace rodin

Avšak příběhem neprostupuje pouze téma rozvodovosti, ale také odlišnost rodin, kterou nám nynější pokroková doba nabízí.

Tato diferenciace nám umožňuje rozdělit soudobé rodiny dle jejich struktury do několika kategorií.

1. Klasická úplná rodina: Rodina skládající se z manželů a jejich biologických dětí.
2. Rozšířená rodina: Rodina, která zahrnuje více generací. Například babičku, dědečka, rodiče, děti a vnoučata.
3. Neúplná rodina: Rodina, která se skládá pouze z jednoho rodiče a jednoho nebo více dětí. Ke konci roku bylo v České republice evidováno 508 590, ve kterých žilo celkem 438 258 závislých dětí.⁸
4. Nová rodina: Rodina, která vzniká po rozpadu původní rodiny, kdy se jeden nebo oba rodiče spojí s novým partnerem.
5. Registrované partnerství: Dvě osoby, které nechtějí nebo nemohou uzavřít manželství, mohou v některých zemích uzavřít registrované partnerství, což jim poskytuje určité právní a sociální výhody.
6. Náhradní rodina: Rodina, ve které dítě žije s náhradními rodiči, například v pěstounské péči nebo v adopci.
7. Surogátní rodina: Rodina, ve které se dítě narodí prostřednictvím náhradní matky nebo s pomocí umělého oplodnění.⁹

Tyto kategorie se následně promítají v příběhu jako důkazy o rozlišnosti světa, jako doklady skutečnosti, že zde není jedna jediná správná možnost.

1. 3. 3. Reakce dětí na rozvod

Jelikož v popředí děje je vnímání dítěte vyrůstajícího v rozvádějící se rodině, bylo klíčové se zaměřit na toto téma. A i přes osobní zkušenosti, které jako dítě z rozvedené rodiny mám, byla rešerše v tomto poli nevyhnutelná a zároveň nečekaně obohacující. Díky ní mi bylo ozřejmáno, že pocity, které jsem cítila jako malá byly zcela přirozené a na místě.

Reakce dětí na rozvod se mohou ve velké míře lišit. Když dojde k narušení základní životní jistoty jako je rodina, některé děti ovládne vztek či nenávisť, jiné se dostanou do područí smutku. Všechny tyto negativní a rozporuplné pocity jsou snahou vyrovnat se složitou situací, ve které se ocitly a maskují jejich původní zdroj. Zmatenost a nejistota. Mnoho dětí se velmi těžko vyrovnává s faktem, že jeden z rodičů opustil rodinu. Často si to dávají samy sobě za vinu a trápí se myšlenkami: Kdybych byl hodnější, kdybych se líp učil, Kdyby... Neuvědomují si ale, že jeden partner opustil druhého. Vnímají to tak, že rodič opustil je.¹⁰ Dítě si vůči tomuto rodiči může vypěstovat nenávisť a hněv či naopak.

Jak zmiňuje Marie Škrobáková ve své práci: „... může vyhlížet rodiče i několik hodin, může doufat, že uslyší jeho příjíždějící auto a vrátí se domů. Když tato situace nenastane, dítě může obrátit svůj hněv vůči rodiči, který s ním zůstal doma.“¹¹ Později v případě střídavé péče mohou děti pociťovat zodpovědnost za rodiče, kterého jsou na určitý čas nuceni opustit, a mají pocit, že by se tento rodič mohl cítit osaměle, a tak od něj nechtějí odejít.

Některé děti reagují formou popírání, kdy si nejsou schopny nebo si nechtějí připustit skutečnost, že jeho rodiče se opravdu rozešli. Toto popírání se může také projevat jako naděje, že toto je pouze přechodný stav a že jeho rodiče se jednou zase vrátí k sobě. Tato fáze může trvat dokonce i několik let.

Projevy nemusí být pouze v rovině psychické, ale mohou být také psychosomatické. Děti mohou trpět nočními děsy, bolesti hlavy, břicha, ale může se také objevit nekontrolovatelné přejídání či jiné poruchy příjmu potravy. Vnější reakce se projevují také v chování ve společnosti, kdy se dítě stává agresivnější mezi svými vrstevníky, zaostává ve škole anebo naopak přenáší svoji soustředěnost na jinou problematiku, tedy například školní prospěch. Proto i náhlé zlepšení ve škole může být považováno jako externí projev.

Dle psychologa a soudního znalce Radka Ptáčka, jsou tyto symptomy méně problematické nežli ty, které se odehrávají uvnitř duše dítěte.

„Nejhorší je, když se žádné trauma neprojevuje. Reakce mohou probíhat navenek či uvnitř. (...) Tyto projevy (ty vnější) mají lepší prognózu, přestože vypadají hůř než ty vnitřní, kdy se dítě stáhne do sebe, je nekomunikativní, posmutnělé. V těchto případech se dětem věnuje méně pozornosti, protože smutek je přece pochopitelný. Přitom tyto projevy mají daleko horší prognózu do budoucna.“¹²

2. Kniha

2. 1 Adresát knihy

Moji rodiče se rozhodli pro rozvod, když jsem nastupovala do první třídy. Amožná proto se cílovou skupinou staly děti mladšího školního věku. Tedy 5-11 let. Zároveň jsem cítila možnost vrátit se do tohoto věku a vyrovnat se s nelehkým obdobím rozvodu, které jsem jako malá tolik neprožívala, ale určitě vnímala a byla jím ovlivněna v budoucnu. Ale neřekla bych, že tyto děti jsou jediným adresátem knihy, jsem jím stejně tak jako oni i já, moji rodiče a jejich rodiče. Rodiče dětí, kteří se s nejlepšími úmysly rozhodli pro rozvod. Jak vnímají své rozhodnutí moji rodiče dnes, můžete nalézt v příloze č. 2.

2. 1. 1. Mladší školní věk – teoretická část

Na cestě zpět do dětských let jsem se zprvu pošetile držela logického uvažování. A tak mým prvním krokem bylo prozkoumat faktickou charakteristiku dětí v mladším školním věku.

Děti v této fázi dětství začínají uvažovat více analyticky. Dokážou vycházet ze zkušeností a v návaznosti na ně pracovat se symboly a s určitými představami. Pro žáka mladšího školního věku je charakteristická citová zabarvenost jeho představ, které mají povahu vjemů a vynikají svou obrazností. Tato představivost je jakousi relikvií z předškolního věku a projevuje se bujnou fantazií, kdy princezny spí zakleté v zámku a superhrdinové zachraňují svět. Což se následně odráží i v tvůrčím projevu, ať už výtvarném, hudebním či literárním, kdy dítě skrze tyto artefakty vyjadřuje své já.

V oblastech, kterým dítě nerozumí, mohou jeho představy být ale výrazně zkrácené, zatímco ve věcech, které jsou mu zřejmé a již známé, má obvykle celkem přesné představy. V případě, že se dítě setká se znalostními mezerami je schopné si je doplnit vlastními úvahami či právě fantazijními představami.¹³ S tím také souvisí výskyt takzvaných eidetických obrazů. Síla těchto představ je tak velká, že dítě často není schopno rozlišit, zda se jedná o představu nebo vjem. Tato schopnost však během následujících let ustupuje do pozadí, až zcela zmizí.¹⁴

Období do osmi let označuje německý psycholog Oswald Kroh za „naivní realismus“. V tuto dobu děti nekriticky přijímají poskytnuté informace ze světa dospělých a jejich sdělení se pro ně stává realitou a určitým dogmatem. Hlavním zdrojem formativní vlivů je právě rodina, a proto je podstatné, aby ji dítě vnímalo jako stabilní bod nehledě na její stav (zda je úplná či neúplná).¹⁵

2. 1. 2. Mladší školní věk – praktické část

Teoretické poznání dětské mysli mi poskytlo berličku při stavbě příběhu, ale co je teorie oproti empirii. Z toho důvodu jsem se vydala v listopadu 2022 do 1. třídy základní školy ZŠ Na Habru v Hořicích, kde jsem se pokusila opět nahlédnout do dětského světa. A i když mi tento svět přišel odlišný, než jsem si ho pamatovala, stal se pro mě mnohem pevnějším základem než předešlý letný vhled do teorie psychologického vývoje dítěte.

Dvouhodinová výuka výtvarné výchovy byla motivována tématem *Můj nejlepší přítel*. K tematizaci hodiny tímto směrem mě vedl můj autorský příběh, kdy v jeho popředí je právě vztah malého dítěte a jeho nejlepšího kamaráda, v tomto případě plyšového stvoření. A jelikož nebyl výtvarný námět přesněji konkretizován, dvouhodinová výuka dala vzniknout různým podobám nejlepšího přítele. Ať už se jednalo o souseda z paneláku, sourozence, babiččinu třínohou kočku či plyšového tygra. (Příloha č. 3)

V technické části hodiny jsem vycházela ze zkušeností s ateliérovou výukou prof. akad. mal. Mikoláše Axmanna, kdy jsem využila techniky otiskování tvarů vytvořených z polystyrenu. Děti si tak vyzkoušely vytvořit motiv pouze pomocí jednotlivých ploch. Žáci se při tvorbě artefaktů zprvu jeví poměrně plaše. Možná z toho důvodu, že se poprvé setkali s temperovými barvami ve školním prostředí. To je pevně ohraničeno pravidly a umazání stolu od barvy, by se mohlo jevit jako jejich porušení. Ale ve chvíli, kdy si první žačka nanasla pořádné množství barvy na paletu a divoce začala vytvářet tělo tvora (později mi bylo osvětleno, že se jedná o jednorožce), který byl pro ni nejlepším přítelem, ostatní děti se se zápallem přidaly. A možná že právě tato prvotní zkušenost s temperovými barvami, byla důsledkem velmi pozitivní reakce dětí.

3. Zpracovávání knihy

3. 1. Vazba

Knih je šita poloplátěnou vazbou V8 s tvrdými deskami. Knižní blok byl svázan z papíru Multi Design Natural s gramáží 170 g/m² a skládá se ze 72 stran obsahujících text a doprovodné ilustrace. Volba vyšší gramáže papíru předchází možnému prosvítání, ke kterému by mohlo dojít v důsledku digitálního tisku a barevné plnosti ilustrací. Zároveň dělá knihu bytelnější pro zvědavé dětské ruce. A právě dítěti jako hlavnímu adresátovi knihy jsem uzpůsobila i formát. Dostatečně velký na to, aby se desky knihy mohly stát jeho útočištěm. V rozměrech 19,5 × 24,5cm. Od toho se následně odvíjela i velikost použitého fontu Alegreya, která po zkušebních tiskových zkouškách byla vyhodnocena jako příjemná na pohled a jednoduše čtivá i pro začínající čtenáře.

Obálku tvoří ilustrace dvou hlavních postav a společně s alegorickým názvem *Tydlidyn ti to rozvede*, nabádají čtenáře, aby je následoval dovnitř knihy.

3. 2. Ilustrace

Součástí vytváření doprovodného obrazu bylo sbírání informací a inspirace v okolním prostoru. Návštěvy v knihovnách a v knihkupectvích na mě vychrlily nepřeborné množství knih, které se nadutě pyšily v regálu s názvem Dětská literatura. V tu chvíli jsem měla opravdu pocit, že kvantita převálcovala kvalitu. Křivdila bych však světu dětské ilustrace, kdybych tvrdila, že mě pohoršilo celé dětské oddělení. Do rukou se mi dostalo i několik kusů, které mi byly jak výtvarnou, kompoziční tak i typografickou oporou. Mezi takové patřila například kniha od Petra Síse *Robinson*, či knihy Pavla Čecha.

Tento pohled na záplavu digitálních ilustrací, mě utvrdil při volbě techniky, kterou se stala malba, a ve výsledku i podpořil v přiznání tužky, která původně tvořila jen letmou kostru pro finální ilustrace. Ilustrace jsou tvořeny kombinací kvašových barev a šelakové tuše, jež jsem následně doplnila o hravou linku pomocí barevné pastelky. Přimícháním bílé šelakové tuše mezi vodou ředitelnou kvaš jsem docílila vyšší kryvosti barev.

Volba štětce jako výrazového prostředku pro mě byla jasným vystoupením z komfortní zóny. Mnohem jistěji jsem se do té doby cítila s tužkou v ruce nežli se štětcem. Ten totiž znamenal vzdát se kontroly, ponechat prostor náhodě a nevyžadovat dokonalost v každém tahu. Přejít k tomuto médiu pro mě nebyl snadný, a proto jsem hledala pomoc u výtvarníků, kteří uvolněnost tahu ovládali. Mezi ně patřil například český výtvarník Karel Svolinský nebo čínský malíř a kaligraf Čchi Paj-š'.

3. 3. Barva

Ilustracím dominují tři barvy základního spektra. Červená, modrá a žlutá. Červenou barvu vnímáme jako signální prvek. Může ale působit dvojznačně. Je symbolem jak lásky a plodnosti, tak také hrdinství, života, a stavu před změnou, revolucí. Možná snad i proto jsem ji podvědomě vybrala jako propojující prvek dvou hlavních postav, rudovlasé Helenky Zelenkové a plyšového přítele Tydlidýna, jehož tváři vévodí velký červený nos. Kdy ti dva spolu stojí před velkou revolucí.

Dominance pestrých barev se ve výsledku projevila na úkor světla a stínu. Podobné tendence jsem zpozorovala například u francouzských fauvistů, či německých expresionistů.

4. Doprovodná práce

Jako součást doprovodného materiálu ke knize jsem se rozhodla přivést k životu plyšového přítele Tydlidýna. Vytvořila jsem stvoření o přibližné velikosti 50 cm. Při volbě materiálu jsem se snažila upozornit na fakt, že se jedná o jedinečnou hračku, která neleží v regálu každého hračkářství, ale že je to ručně vyrobený artefakt. Toho jsem docílila odchylkami a nehodami, které vznikly tím, že jsem každý steh provedla ručně bez jakékoliv technologické podpory. Tělo jsem ušila z běžného, šedého, potahového materiálu a doplnila několika detaily z bílé, na omak příjemné žerzejové látky. Plyšové stvoření jsem následně naplnila výplní do polštářů a oživila jeho tvář pomocí barevných bavlnek.

Vyhotovení skutečné hračky pro mě bylo zcela novou zkušeností, kterou zpětně hodnotím velmi kladně. Byla to pro mě možnost si vyzkoušet experimentovat v oblasti rukodělné práce, přičemž výsledný výtvar se mi stal i užitečným prvkem při následném vytváření ilustrací.

V návaznosti na to vznikly fotografie plyšového stvoření v inscenovaném prostředí. Ten se tímto ocitl jak v rukou dětí na hřišti, ale také v přeplněném metru či v malé cukrárně.

Závěr

Mým úmyslem nebylo pojmout motiv rozvodu jako antickou tragédií, novodobé apokalyptické drama či jako komediální sitcom. Ale jako upřímné svědectví tohoto světa, které se prostřednictvím příběhu a ilustrací setkává v jedné knize. S určitou smělou skromností a odvahou bych řekla, že jsem svůj záměr naplnila.

Práce na autorské knize pro mě byla sama o sobě zkouškou. Testovala mé dosavadní limity a nastavila mi nové hranice. Díky ní jsem zjistila, že výtvarný projev, který jsem dosud považovala za mou slabinu, byl vlastně pouze neprobádaným územím. Donutila mě přemýšlet nad knihou jako nad komplexním dílem. Naučila mě systematičnosti, která je vyžadována při práci na dlouhodobých projektech. Ale také jsem si osvojila schopnosti hodnocení a sebereflexe vlastní práce, ať už v negativním či kladném znění. Všechny tyto získané dovednosti považuji za přínosné pro následující životní studium.

Resumé

The author's book was the topic I chose for my bachelor's thesis. I created an illustrated book that is based on a fictional narrative and tells the story of a plush toy named Tydlidýn. The dominant motif of this narrative is the divorce of parents and the diversity of families that we can meet all over the world.

In my bachelor's work, I combine traditional expressive methods such as gouache painting with digital processing. I focused the main emphasis on working with colors and the simplicity of understanding emotions and expressions in the illustrations. The work also includes a hand-made stuffed animal, which served well as a base for the illustrations.

The story is based on my own experience as a child who has divorced parents, and my main idea was to show children from broken families that it's okay. At the same time, I wanted to bring the feelings that these children go through to their parents. And what better way than a book, a medium that brings children and parents together.

Zdroje

GOMBRICH, E. H. Příběh umění. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-143-0, 80-204-0685-9.

PIJOAN, José. Dějiny umění: Díl 9. Vyd. 2. Praha: Odeon, 1986. ISBN 09/0301-501-86.

PIJOAN, José. Dějiny umění: Díl 10 [Euromedia Group, 2000]. Vyd. 4., v Knižním klubu 1. Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2000. ISBN 80-242-0218-210.

VÁCHAL, Josef. Krvavý román: studie kulturně a literárně historická. 3. vyd. Praha: Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4.

AUGUSTIN, L. H. Jiří Trnka. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5.

STŘELEČEK, Stanislav. *Kapitoly z rodinné výchovy: Pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1993. ISBN 80-85298-84-8.

ŠALAMOUN, Jiří, ROUS, Jan, ed. Jiří Šalamoun aneb představitelné pohledy na svět. Ilustroval Lubos

DRTINA. Praha: Baobab, 2015. ISBN 978-80-7515-009-7
Sto a jedna vět o knižní úpravě – Albert Kapr

ŠALDA, František Xaver. *Soubor díla F. X. Šaldy: Kritické projevy 13 - 1925-1928* [online]. 1. Praha: Československý spisovatel, 1963 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://edicee.ucl.cas.cz/data/soubory/FXS/KP13/KP13.pdf>

1) ŠALDA, František Xaver. *Soubor díla F. X. Šaldy: Kritické projevy 13 - 1925-1928* [online]. 1. Praha: Československý spisovatel, 1963 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://edicee.ucl.cas.cz/data/soubory/FXS/KP13/KP13.pdf>

2) VÁCHAL, Josef. Krvavý román: studie kulturně a literárně historická. 3. vyd. Praha: Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4.

3) KAČEROVSKÁ, Julie. Autorská kniha. *Autorská kniha a paper art* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.papirakniha.info/autorska-kniha-1>

4) KOSEK, Martin. Rozvodovost z pohledu sociologie. *Martin Kosek* [online]. Praha, 2020, 08.03.2020 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.martinkosek.com/l/rozvodovost-z-pohledu-sociologie2/>

5) ZEMAN, Miroslav. Z historie rozvodů v České republice. *Profí právník* [online]. Praha, 2014, 02.04.2014 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.profipravnik.cz/p/z-historie-rozvodu-v-ceske-republice-1119.html>

6) KOSEK, Martin. Rozvodovost z pohledu sociologie. *Martin Kosek* [online]. Praha, 2020, 08.03.2020 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.martinkosek.com/l/rozvodovost-z-pohledu-sociologie2/>

- 7) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. C.05 Rozvody podle délky trvání manželství a počtu nezletilých dětí [tabulka]. In: *Český statistický úřad* [online]. [Praha]: Český statistický úřad. Vygenerováno 09.04.2023 16:56:35 [vid. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165591251/13006722c05.pdf/1c57bc45-d9c2-4d41-bd4d-924946d4b050?version=1.1>
- 8) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou podle typu domácnosti, počtu závislých dětí a podle krajů [tabulka]. In: *Český statistický úřad* [online]. [Praha]: Český statistický úřad. Vygenerováno 17.04.2023 14:56:35 [vid. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=5192&katalog=34115&pvo=SLD21086-KR&pvo=SLD21086-KR&str=v189#w=>
- 9) STŘELEČ, Stanislav. *Kapitoly z rodinné výchovy: Pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1993. ISBN 80-85298-84-8.
- 10) ŠKROBÁKOVÁ, Marie. *Vliv rozvodu rodičů na dítě* [online]. Brno, 2018 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/euil7/Bakalarska_prace_Skrobakova_432997.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce RNDr. Mgr. Alice Prokopová, Ph.D.
- 11) ŠKROBÁKOVÁ, Marie. *Vliv rozvodu rodičů na dítě* [online]. Brno, 2018 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/euil7/Bakalarska_prace_Skrobakova_432997.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce RNDr. Mgr. Alice Prokopová, Ph.D.
- 12) ŠRAJBROVÁ, Markéta a Gabriela ŠTVRTŇOVÁ. Rozvod je pro dítě vždycky rána. Když v ní budou rodiče dál rýpat, nezahojí se nikdy, říká psycholog. *Aktuálně* [online]. Praha, 2018, 01. 08. 2018 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozvod-je-pro-dite-vzdycky-rana-kdyz-v-ni-budou-rodice-dal-r-r~9b7a101691b111e88a270cc47ab5f122/>
- 13) BÁRTKOVÁ Mgr., Kristýna. *Reedukace specifických poruch učení ve skupinách na 1. stupni základní školy*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Dana Brožová.
- 14) LANGOVÁ, Lucie. *Vliv rodinné výchovy na školní úspěšnost žáků se specifickými poruchami učení*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. PhDr. Stanislav Střelec, CSc.
- 15) *Vývojová psychologie – učební text* [online]. Brno [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/~qprokes/socka/socka3.html>

Přílohy

Příloha č. 1

Statistika rozvodovosti

Příloha č. 2

Výpovědi členů mé rodiny na téma rozvod

Příloha č. 3

Fotografie z hodiny výtvarné výchovy na téma: Můj nejlepší přítel

Příloha č. 4

Doprovodná práce – Tydlidýn na cestách

Příloha č. 5-11

Ukázky zhotovené knihy

Příloha č. 1 – Statistika rozvodu v České republice k roku 2021

Demografická ročenka České republiky, Rozvody
Demographic Yearbook of the Czech Republic, Divorces

2021 **C.05 Rozvody podle délky trvání manželství a počtu nezletilých dětí**
Divorces: by duration of marriage and number of minor children

Délka trvání manželství (roky) Duration of marriage (years)	Celkem Total	Počet nezletilých dětí Number of minor children						
		0 celkem s dětmi Total with minor children	1	2	3	4	5+	
Celkem / Total	21107	8253	12854	6294	5687	758	85	30
0	107	100	7	5	1	1	-	-
1	685	518	167	127	32	5	2	1
2	1013	594	419	319	89	8	1	2
3	1084	542	542	374	154	11	3	-
4	984	397	587	387	181	19	-	-
5	976	347	629	380	228	19	1	1
6	917	233	684	369	288	21	5	1
7	859	207	652	313	317	18	4	-
8	835	168	667	283	324	54	3	3
9	837	179	658	278	334	41	3	2
10	804	115	689	264	392	31	1	1
11	774	109	665	233	369	56	6	1
12	759	101	658	234	380	37	4	3
13	802	97	705	250	372	73	9	1
14	788	119	669	198	407	56	7	1
15	699	82	617	185	368	59	3	2
16	614	75	539	175	296	58	7	3
17	561	66	495	140	285	59	10	1
18	585	106	479	152	269	48	8	2
19	593	144	449	219	197	29	2	2
20	542	150	392	250	118	20	2	2
21	477	145	332	229	89	14	-	-
22	425	175	250	186	57	6	1	-
23	410	199	211	165	42	4	-	-
24	372	217	155	120	33	1	1	-
25	341	217	124	106	16	1	1	-
26	318	234	84	72	8	3	-	1
27	350	253	97	81	15	1	-	-
28	316	256	60	50	9	1	-	-
29	316	268	48	42	5	1	-	-
30	290	251	39	36	2	-	1	-
31	262	225	37	33	3	1	-	-
32	209	194	15	14	1	-	-	-
33	187	174	13	11	1	1	-	-
34	160	153	7	6	1	-	-	-
35	145	140	5	3	1	1	-	-
36	99	98	1	1	-	-	-	-
37	116	113	3	2	1	-	-	-
38	86	84	2	2	-	-	-	-
39	54	54	-	-	-	-	-	-
40	59	58	1	-	1	-	-	-
41	58	58	-	-	-	-	-	-
42	34	33	1	-	1	-	-	-
43	40	40	-	-	-	-	-	-
44	37	37	-	-	-	-	-	-
45	21	21	-	-	-	-	-	-
46	20	20	-	-	-	-	-	-
47	13	13	-	-	-	-	-	-
48	19	19	-	-	-	-	-	-
49	13	13	-	-	-	-	-	-
50	10	10	-	-	-	-	-	-
51	8	8	-	-	-	-	-	-
52	4	4	-	-	-	-	-	-
53	5	5	-	-	-	-	-	-
54	5	5	-	-	-	-	-	-
55	3	3	-	-	-	-	-	-
56	2	2	-	-	-	-	-	-
57	2	2	-	-	-	-	-	-
58	1	1	-	-	-	-	-	-
59	-	-	-	-	-	-	-	-
60	1	1	-	-	-	-	-	-
61	-	-	-	-	-	-	-	-
62	1	1	-	-	-	-	-	-

Příloha č. 2 – Výpovědi členů mé rodiny na téma rozvod

Pohled matky

„Otázka mě zaskočila, měla jsem pocit, že jsem ublížila holkám, hlavně proto, že jsem vás na to nepřipravila. Stále jsem se ptala sama sebe, jestli bych to s tatškou nedala. Tyto úvahy jsem měla v sobě dlouho, bylo mi to líto, a nakonec jsem skončila na neschopence s depresí. Jednoduché to pro mě nebylo, ale teď už je vše jinak.“

Pohled otce

„Rozvod:

Dcera mě požádala, zdali by bylo možné popsat pocity při rozpadu našeho manželství. Řeknu vám, že obtížnější literární zadání jsem nedostal ani u maturity. Pokud by člověk hodnotil příčiny neúspěchu společného soužití u jiné rodiny, pak je to samozřejmě snadné. Ale objektivně posoudit své chyby, případně snahu o nápravu je téměř nemožné. Přesto se o to pokusím i za cenu použití metafory.

Jak známo, a s tím se nedá nesouhlasit, na rozvod jsou vždy dva. Nebudu zde popisovat příčiny ani důvody. Mohu jen konstatovat, že nám snad chyběl nedostatek tolerance a ohleduplnosti. A to oboustranně. Mohu popsat konkrétní situaci, která se opravdu stala.

S dcerami jsem se rozhodl na podzim postavit papírového draka, tak jak jsme ho vyráběli před dvaceti lety jako kluci. Nepamatoval jsem si samozřejmě všechny detaily a vychytávky při výrobě. Někde jsem určitě musel udělat chybu. Tak to také dopadlo. Drak ne a ne vzlétnout. Od ženy jsem sice dostal uznání za snahu, nicméně určitý druh výsměchu jsem cítil. Vždyť mi radila, ať draka koupíme a ten lítat samozřejmě bude. Asi mou tvrdohlavostí a paličatostí jsem si trval na svém, že draka prostě postavíme sami. U druhého pokusu jsem zvolil jiný technologický postup, ale výsledek byl stejný. Snad z ješitnosti anebo našťvanosti jsem celý projekt pouštění draka zrušil. V podstatě se nic nestalo. Dětem to až tak nevadilo, že jsme draka nedostali nahoru. Žena můj neúspěšný pokus přešla mlčením. Nicméně určitý druh frustrace jsem cítil. Těsně před rozvodovým řízením vyvolaným druhou stranou jsem koupil draka certifikovaného, jak radila má žena. Nabídl jsem ženě, jestli by nešla s námi. Řekla jen. „Už je pozdě.“ Vyrazil jsem tehdy na pole s dětmi sám. Certifikovaný drak z Číny nelítal také. Sice měl snahu, ale vždy ve třech metrech to vzdal a zalomil to k zemi. Zřejmě jsme tedy dělali chybu v technice pouštění. Po dvacátém pokusu jsem to vzdal i já. Nabyl jsem silného pocitu, že naše soužití bylo již předem odsouzeno k zániku anebo jsme nechytli ten správný vítr. Tím jsem se tak trochu zbavil výše zmiňované frustrace a přijal osvobozující myšlenku, že něco skončilo, aby něco jiného mohlo začít.“

Pohled starší sestry

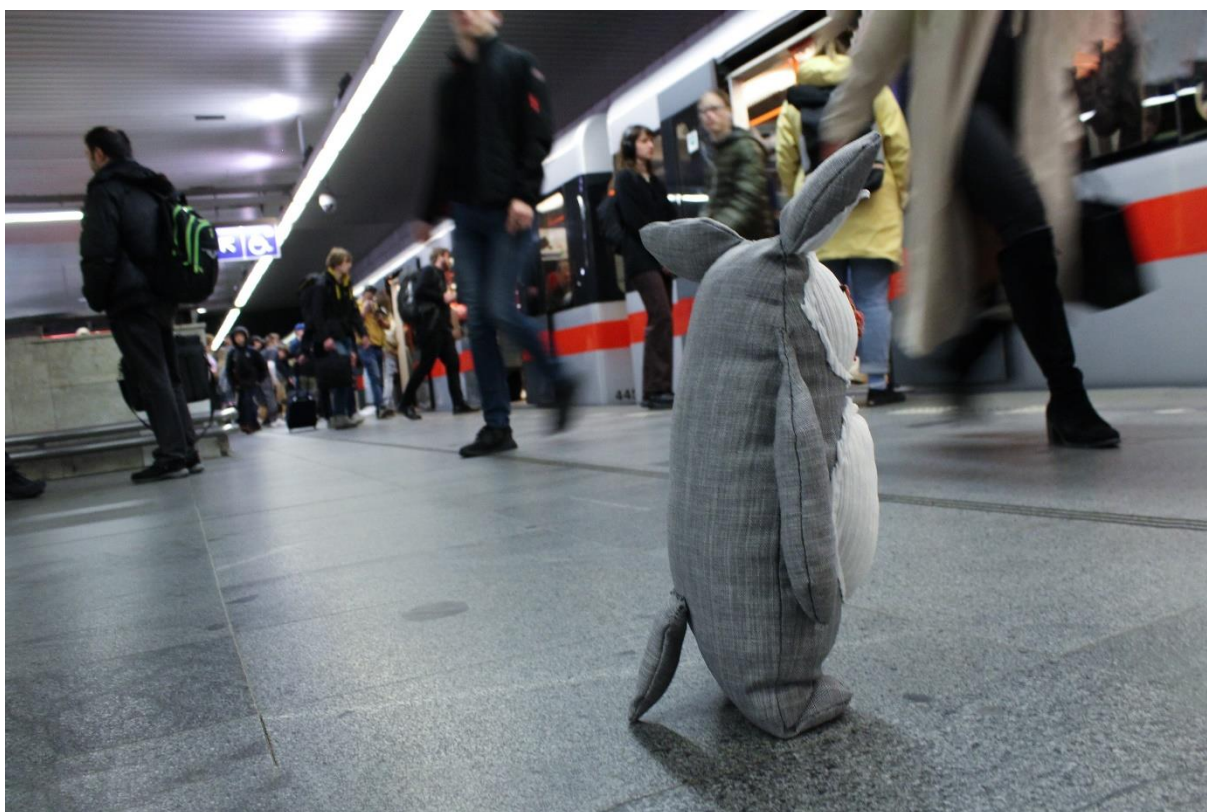
„No, takže kde začít... když se naši rozváděli úplně jsem nevěděla, co to znamená. Bylo jasné, že je u nás něco špatně. Naši se hodně hádali, občas po kuchyni lítaly palačinky a utěrky, nebo se ke vstupu do pokoje místo dveří používaly štafle a okno. Ovšem já to brala jako normu a neuměla si představit, že budeme bydlet jinde. Mamka mi tenkrát slíbila že se určitě nerozvedou a já dlouho žila v tom že vlastně rozvedený nejsou, přestože jsem nevěděla co to slovo vlastně znamená. Věděla jsem, že jen že je to něco špatného. Chvíli jsme bydleli u babičky a já pořád nevěděla proč. Pak nás jednou mamka přivedla do nového bytu, že tam odteď budeme bydlet, se ségrou jsme se hádaly, kde bude kdo spát a já pořád nechápala co se děje. Mezitím jsme na víkendy jezdily k tátovi a já pořád nechápala proč k tátovi můžeme jen určité dny a jiné zase ne a proč je v pořádku, když přijdeme v 16h že v 16:30 už je to špatně. Vlastně cele tohle období bylo z mé strany jedno velké nepochopení.

Nemyslím si že rozvod ke něco špatného. Za mě je špatně aby lidé spolu zůstávali jen kvůli dětem, přestože spolu nejsou šťastní. Každý má právo na to být s tím s kým je šťastný. Ovšem pokud s někým strávíme tolik času, neměli bychom si ho přestat vážit a respektovat jen proto že si spolu už nerozumíme. A zároveň si myslím, že i po rozvodu dítě potřebuje oba rodiče a nikdo nemá právo jim určovat s kým, kdy, kde a jak mohou byt.“

Příloha č. 3 – Fotografie z hodiny výtvarné výchovy na téma: Můj nejlepší přítel

Příloha č. 4 – Doprovodná práce – Tydlidýn na cestách

Příloha č. 5 – Přebal knihy

Příloha č. 6 – Přebal knihy

Příloha č. 7 – Obálka knihy

Příloha č. 8 – Pohled do knihy

Příloha č. 9 – Pohled do knihy

Příloha č. 10 – Dvoustránková ilustrace

Příloha č. 11 – Dvoustránková ilustrace

